

Recente roofvogelliteratuur

Rob G. Bijlsma

Agostini N., Coleiro C. & Panuccio M. 2004. Analysis of the autumn migration of juvenile Honey-buzzards (*Pernis apivorus*) across the Central Mediterranean. *J. Raptor Res.* 38: 283-286.

In het najaar verlaten Wespandieven het Italiaanse schiereiland op diverse plekken, met mogelijke routes via Corsica/Sardinië, via de kleine eilandjes Circeo en Ponza richting Tunesië, en via de laars en Sicilië (hetzij via Malta dan wel via Marettimo) naar Libië of Tunesië. Dit brede front laat zien dat jonge Wespandieven nog geen ervaring hebben met de "beste" route, en oversteken waar de omstandigheden hen brengt. Volwassen Wespandieven volgen de kust en steken over op plekken met landengtes (Gibraltar, Bosporus) (nicolantonioa@tiscalinet.it).

Akker P. van den & Nahuis B. 2004. Voorkomen van gemeenschappelijke slaapplekken van Blauwe Kiekendieven in Overijssel. *Vogels in Overijssel* 3: 25-31.

De belangrijke slaapplekken in Overijssel liggen in hoogveen- en heidegebieden (Engbertsdijksvenen max. 32, Wierdense Veld max. 3, Haaksbergerveen max. 15 en Aamsveen max. 4) en in moerassen (Weerribben max. 20, Zwarte Meer max. 5 en Vloelvelden De Krim max. 2). Het aandeel adulte mannetjes lag op 45-50% per slaapplek. Over de jaren heen lijkt het aandeel mannetjes licht te zijn gestegen. Op 216 prooien (in braakballen) in 1989-2004 waren muizen met 86% het belangrijkste (eigenlijk alleen veldmuis). Er worden aanwijzingen gegeven hoe te tellen.

Anonymous 2004. Raport z dzialnooci Komitetu Ochrony Orlow w Polsce w latach 2002- 2003. *Biuletyn Komitetu Ochrony Orlow* 13: 2-20.

n Zee-, Vis-, Schreeuw-, Bastaard- en Steenarend, Rode en Zwarte Wouw en Oehoe worden het aantal gecontroleerde en bezette nestplaatsen uiteengezet, inclusief nestsucces en jongenproductie. Gezien de veel lagere aantallen in 2003, en de late verschijning van dit bulletin, lijkt het erop alsof de Polen moeite hebben hun werk aan arenden rond te krijgen (bijvoorbeeld Schreeuwarend: 529 nesten in 2002, 254 in 2003, met nestsucces van resp. 70 en 65%).

Bos J., Buchheit M. & Klein R. 2004. Zur Population und Brutbiologie des Rotmilans (*Milvus milvus*) und Schwarzmilans (*Milvus migrans*) im Bliesgau in der Brutsaison 2004. *OBS-Info* 31: 4-8.

In een gebied van 250 km² werden 10 territoria van Rode Wouw (6 van 7 gevolgde paren waren succesvol: 1x 1, 1x 2 en 3x 3 jongen, gemiddeld legbegin 3 april voor 4 paren, variatie 2-4 april) en 7 territoria van Zwarte Wouw (4 van de 6 gevolgde paren waren succesvol: 1x 1, 2x 2 en 1x 3 jongen, gemiddeld legbegin 15 april voor 4 paren, variatie 8-26 april) gevonden. In 1996 telde dit gebied nog 14 territoria van de Rode Wouw, in 1997 11 en in 1998, 2000 en 2003 9. De Zwarte Wouw steeg van 1 paar in 1986 naar 2 in 1988, 3 in 1989, 4 in 1991, 5-6 in 1995-98, 6 in 2000 en 7 in 2003-04.

Brandes D. & Ombalski D.W. 2004. Modelling raptor migration pathways using a fluid-flow analogy. *J. Raptor Res.* 38: 195-207.

Op basis van modellen waarbij opwaartse luchtstromingen worden gekwantificeerd (conductiviteit, gebruikmakend van windrichting, hellinghoek en andere aspecten van de lokale omgeving), en rekening houdend met voorkeurstrekbaan van de roofvogels, wordt de trek van Steenarenden door centraal Pennsylvania gesimuleerd. De trekbaan bleek op vaste punten te ver nauwen, overeenkomstig de werkelijkheid. De modelresultaten lieten zien dat winden uit de Z/ZO- en N/NW- hoek de beste condities voor snelle passage garandeerden, precies wat veldwaarnemingen al hadden aangetoond (brandes@lafayette.edu).

Dijk J. van 2004. Camera's leggen slechtvalkgeheimen bloot. *Slechtvalk Nieuwsbrief* 10: 7-12. Gedragingen vastgelegd met mini-camera's in nestkasten van Slechtvalken op de Eemscentrale

2003 (gezinsleven), Centrale Harculo (nijlganzen), Centrale Nijmegen (vechtpartijen twee vrouwen), en Eemscentrale 2004 (verstoring hybride valk). Deze methode bleek zeer vruchtbaar, en helderde diverse tot dan toe onduidelijke zaken op (onder meer oorzaken van mislukking).

Ellis D.H., Ellis C.H., Sabo B.A., Rea A.M., Dawson J., Fackler J.K., Larue C.T., Grubb T.G., Schmitt J., Smith D.G. & Kéry M. 2004. Summer diet of the Peregrine Falcon in faunistically rich and poor zones of Arizona analyzed with capture-recapture modelling. *Condor* 106: 873-886.

Verzamelingen bij 25 nesten van Slechtvalken (1977-88) leverden 793 vogels (107 soorten), zeven zoogdieren en negen insecten op. Witkeelgierzwaluw was belangrijke prooi-soort; idem vogels op trek. De geringste prooidiversiteit werd aangetroffen in het vogelrijkere zuiden van Arizona; duidt op ideale foerageeromstandigheden, in tegenstelling tot het noorden waar geen enkele prooi-soort domineerde en Slechtvalken deels afhankelijk waren van trekvogels (dcellis@theriver.com).

Geijgen P. van 2004. Eerste Slechtvalken van het West-Europese vasteland, teruggevonden in Engeland. *Slechtvalk Nieuwsbrief* 10: 13-16.

Een in 2000 geringd jong van de Moerdijk werd in 2003 in Zuid-Yorkshire dood teruggevonden (al enkele maanden dood). In 2002 was deze voorgegaan door een in België geringd jong (in 2002); deze strandde langs de Zuid-Engelse kust in Walland Marsh. Dit zijn de eerste vogels van het Europese vasteland die Engeland bereikten (voor zover bekend).

Hof M. van 't 2004. Broedverslag 2004. Rapport, eigen uitgave, Nieuwerkerk.

Overzicht van het roofvogelwerk op Schouwen-Duiveland, met 10 territoria van Bruine Kiekendief, een broedgeval van de Havik op Schouwen (3 jongen), 14 territoria van Sperwers, 16 territoria van Buizerds (5 verstoord door mensen; toegenomen van 1 paar in 1985-88), 5 territoria van Boomvalk en 9 van Torenvalk. Tevens een lijst met terugmeldingen, voedselgegevens (Buizerd, zomer en winter 1979-96) (Esdoostraat 15, 4306 AG Nieuwerkerk).

Kjellén N. 2004. Sträckfågelräkning vid Falsterbo hösten 2003. *Anser suppl.* 48: 9-44.

Over 1973-2003 namen Bruine Kiekendief, Visarend, Zeearend, Sperwer en Slechtvalk significant toe als passant tijdens de najaarstrek over Falsterbo, Zuid-Zweden; Wespendif, Blauwe Kiekendief en Buizerd namen significant af. Aandeel juvenielen bij Wespendif lag in 1986-2003 lag in 13 van 18 jaar beneden de 10% (1986 en 2003 met verhoudingsgewijs veel juvenielen; rond de 30-40%).

Mueller H.C., Berger D.D., Mueller N.S., Robichaud W. & Kaspar J.L. 2004. Temporal changes in size of Sharp-shinned Hawks during fall migration at Cedar Grove, Wisconsin. *J. Field Ornithol.* 75: 386-393.

Vleugel- en staartlengte en gewicht van Noord-Amerikaanse Sperwers, gevangen op trek in Wisconsin, vertoonden een abrupte toename vanaf ongeveer 10 oktober, zowel in adulte als juveniele vogels en in mannen en vrouwen. Dit ondanks het feit dat volwassen Sperwers gemiddeld 20 dagen later dan juvenielen passeerden, en mannen later dan vrouwen. Laat in het seizoen gevangen vogels verschilden niet van die gevangen in Oost-Nevada. Dit wijst erop dat na 10 oktober relatief meer vogels met westelijke herkomst worden gevangen (overheersende westenwinden in oktober, in tegenstelling tot september). Het zwaardere gewicht van vogels bij Cedar Grove (in vergelijking met die in Nevada) kan liggen aan groter prooiaanbod in Wisconsin, of aan facultatieve aanpassing van Nevada-vogels om het meer aride westen makkelijker te kunnen passeren (hmueller@email.enc.edu).

Negro J.J., Grande J.M. & Sarasola J.H. 2004. Do Eurasian Hobbies (*Falco subbuteo*) have "false eyes" on the nape? *J. Raptor Res.* 38: 287-288.

Op basis van balgen, vogels in diertuinen en enkele in het wild komen de auteurs tot de slotsom dat Boomvalken altijd twee nekvlekken hebben. Hun functie is onduidelijk. Zijn het "namaakogen" die potentiële predatoren in verwarring moeten brengen bij een aanval in de rug? Of predatoren het idee geven dat ze worden bekeken? Of vervult het een rol bij de balts? (negro@ebd.csic.es).

Nielsen J.T. 2004. Spurvehogens *Accipiter nisus* bestandsontwikkeling, ynglehabitat, alderssammensætning og ungeproduktion i Vendsyssel, 1977-97. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 98: 147-162.

Twee gebieden in Noord-Jutland werden op Sperwers uitgekamd, nesten beklommen (jongenfase) en ruivoren verzameld. In het ene gebied daalde de stand in 1977-87 (bijna halvering, vermoedelijk door havikpredatie). In het andere gebied trad bijna een verdubbeling op. Beide gebieden samen leverden een toename op, positief gecorreleerd met jongenproductie in voorafgaande seizoenen. Gemiddelde nestafstanden waren 1.4 en 2.0 km per gebied. Het % eerstejaars vrouwtjes onder broedvogels varieerde van 6-30% per jaar (gemiddeld 19%). De gemiddelde leeftijd van de vrouwtjes was 3 jaar (oudste 9 jaar; oudste terugmelding 12 jaar). Gemiddelde jaarlijkse (lokale) overleving geschat op 56% voor tweedejaars, 61% voor derdejaars, 66% voor vierdejaars, 67% voor vijfdejaars en 53% voor nog oudere vrouwtjes. Gemiddelde jaarlijkse overleving van broedende vrouwtjes kwam voor 1980-97 uit op 59% (variatie van 44-73% per jaar). Er werden meer mannetjes dan vrouwtjes grootgebracht (2093 op een totaal van 3939 jongen, 53.3%), vermoedelijk doordat predatiedruk op jonge vrouwen groter was (mannen verlieten nest 2-4 dagen eerder). Van 163 grote nestjongen die werden gepredeerd, waren er 105 een vrouwtje. In totaal 644 van 1709 broedpogingen mislukten. In 200 van de 392 bekende oorzaken ging het om predatie (meestal Havik) (yepes@mail.tele.dk).

Nielsen J.T. 2004. Spurvehogens *Accipiter nisus* byttdedit i Vendsyssel, 1978-97. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 98: 163-173.

Prooiersten van Sperwers verzameld in 2417 km² groot gebied in Noord-Jutland (n=34.923 in april- augustus, n=1442 in september-maart). In zomer ging het om 99 prooi-soorten (inclusief 4 kooivogels) en 8 zoogdiersoorten (1% van totale aantal prooien). Prooien wogen 5-400 gram, meest minder dan 20 g (24%), 20-50 g (53%) en 50-120 g (20%). Belangrijke soorten waren veldleeuwerik, boerenzwaluw, merel, zanglijster, koolmees, spreeuw, huis- en ringmus, vink en geelgors (samen 72% in aantal, 71% in gewicht). Prooikeus varieerde naar habitat. Nestjongen en vliegvlugge jongen maakten een hoog aandeel uit in voorjaar en zomer, maar dit percentage varieerde sterk naar soort (laag bij veldleeuwerik en roodborst, hoog bij spreeuw). In de herfst en winter werden 59 vogelsoorten gevonden. Zes soorten maakten meer dan 5% van het totale menu uit, namelijk merel, kramsvogel, zanglijster, koperwiek, vink en keep (yepes@mail.tele.dk).

Ommen F. van & Dijksterhuis K. 2004. De kiekendieven van het Oldambt. KNNV Uitgeverij, Utrecht. ISBN 90-5011-190-4. Gebonden (21x23 cm), 112 pp. Euro 27.95.

De Grauwe Kiekendief heeft de afgelopen 15 jaar prominent gefigureerd in de bescherming van akkerbewonende vogels, vooral door de activiteiten van Ben Koks en Erik Visser (omringd door een uitdijende groep van enthousiastelingen). Afgezien van Slechtvalk weten we van geen enkele andere roofvogelsoort zo nauwgezet de landelijke ontwikkeling. In dit boek wordt de Grauwe Kiekendief en zijn leefomgeving geportretteerd door Erik van Ommen. Het is een prachtig plaatwerk geworden, vol kleurplaten, schetsen en portretten. De tekst van Koos Dijksterhuis vertelt het verhaal aan de hand van interviews, veldimpressies en gepubliceerde bronnen. Tezamen geeft het een beeld van de verschillende leefgebieden in Europa en Afrika, en daar tussenin. Het Europese verhaal is al vele malen verteld: van broedvogel in natuurterreinen is de Grauwe omgeturnd naar broedvogel in cultuurgewassen (granen, luzerne), en dus kwetsbaar geworden voor oogstwerkzaamheden. In geheel Europa zijn vogelaars en boeren bezig deze soort in zijn 'nieuwe' broedhabitat te beschermen. Voeg daarbij de verarming van boerenland, en het moge duidelijk zijn dat de Grauwe enige hulp wel kan gebruiken. Dit boek gaat echter verder. Ook de reis van en naar Afrika, en zijn verblijf in West- Afrika en elders, komt voluit aan bod. Al met al een geslaagd boek, dat zowel mooi is als informatief. Dat hier is gekozen voor de Grauwe Kiekendief, is volkomen terecht. Overal waar deze bereide Roel zijn slanke silhouet laat zien, heeft hij te maken met mensen. De veelzijdigheid van deze interactie komt in de kiekendieven van het Oldambt geheel tot zijn recht.